

4. Okul Sağlığı Sempozyumu Sonuç Bildirgesi

Okul Ruh Sağlığı: Grnmeyeni Fark Et, Geleceğini Korum

Halk Sağlığı Uzmanları Derneği (HASUDER) ve Doğu Akdeniz Halk Sağlığı Anabilim Dallarını (DAHSAD) iş birliğinde düzenlenen 4. Okul Sağlığı Sempozyumu **Okul Ruh Sağlığı: Grnmeyeni Fark Et, Geleceğini Korum** teması ile Gaziantep'te gerçekleştirildi.

Okul ortamını, ocuk ve ergenlerin yalnızca akademik gelişimlerinin değil; aynı zamanda ruhsal, sosyal ve duygusal gelişimlerinin de Őekillendięi en önemli yaşam alanlarından biridir. Günümüzde okul ruh sağlığı; öğrencilerin iyi oluşunun desteklenmesi, risklerin erken fark edilmesi ve koruyucu hizmetlerin güçlendirilmesi açısından giderek daha fazla önem kazanmaktadır. Bu çerçevede, okul sağlığı alanında çalışan profesyonelleri bir araya getirerek bilgi ve deneyim paylaşımını artırmak, disiplinler arası iş birliğini güçlendirmek ve güncel yaklaşımları tartışmak amaçlandı.

Ayrıca sahada birlikte çalışan çeşitli meslek grubu temsilcileri, akademisyenler, kamu kuruluşu ve STK temsilcisi olan 127 katılımcı bir araya gelmiş, bu konuda yapılan çalışmaların görünür hale gelmesi sağlanmıştır. Sempozyumda 6 oturum ve 1 forum gerçekleştirilmiştir. Farklı bilim dallarından ve disiplinlerden 18 konuşmacı bilgi ve deneyimlerini paylaşmıştır.

Sempozyumda ne çıkan konular Őunlar olmuştur;

- Türkiye'de yaklaşık 18 milyon okul ağı çocuğu bulunmaktadır. Anne babaları ile birlikte düşünüldüğünde bu sayı, ülke nüfusunun yarısından fazlasını oluşurmaktadır. Çocuğa ulaşmak, neredeyse tüm topluma ulaşmak demektir.
- Ruh sağlığı; sosyal, ekonomik, kültürel ve psikolojik pek çok faktör tarafından belirlenmektedir. Eşitsizlikler, yoksulluk, işsizlik, yalnızlık, barınma ve beslenme sorunları ile temel hak ve özgürlüklere erişimde yaşanan güçlükler ruh sağlığını olumsuz yönde etkilemektedir. Büyüme ve gelişmenin hızlı olduğu okul ağı döneminde alınacak ruh sağlığını koruyucu ve geliştirici önlemler, ilerleyen yaşlarda genel sağlık durumu üzerinde belirleyici etkiye sahiptir.
- Okulda ruh sağlığının korunması ve geliştirilmesi, okul sağlığı hizmetleri içinde merkezi bir yer tutmaktadır. Etkinliği bilimsel kanıtlarla gösterilmiş okul temelli ruh sağlığı müdahaleleri ve stratejileri mevcuttur. Bu noktada temel ihtiyaç; bu hizmetlerin uygulama kalitesinin artırılması, kültürel uyarlamalarının yapılması ve tüm öğrencilere eşit ve kapsayıcı biçimde erişimin sağlanmasıdır.
- Türkiye'de okul ruh sağlığı hizmetleri; Sağlık Bakanlığı, Mill Eğitim Bakanlığı ve Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı başta olmak üzere pek çok kurum tarafından verilmektedir. Hizmetler ayrı ayrı belirli plan ve protokoller çerçevesinde sunulmaktadır. Kapsamlı,

sistemli, sürdürülebilir, kesintisiz ve kanıta dayalı bir okul sağlığı sistemi ve paydaşların iş birliği içinde çalışması için Sağlık Bakanlığı tarafından hazırlanacak okul sağlığı alanında kapsamlı bir mevzuata ihtiyaç duyulmaktadır.

- Okul temelli ruh sağlığı hizmetleri, eğitim sisteminin ayrılmaz bir parçasıdır. Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri bu yapının merkezinde yer almakta; öğrencilerin yalnızca akademik başarılarının değil, psikolojik iyi oluşlarının ve psikososyal gelişimlerinin de desteklenmesini gerektiren bütüncül bir yaklaşım önem kazanmaktadır.
- Okula başlayan çocuklarda ruh sağlığı açısından risk oluşturan aile içi stres, yoksulluk, yetersiz beslenme ve olumsuz okul çevresi gibi etmenler; dikkat, dil, duygusal düzenleme ve sosyal beceriler gibi nörogelişimsel basamakların sağlıklı ilerleyişini etkileyerek öğrenme ve uyum süreçlerini olumsuz yönde etkileyebilir.
- Bu riskleri azaltmak için; erken çocukluk döneminden itibaren gelişimsel taramaların yapılması, okulda psikososyal destek hizmetlerinin güçlendirilmesi, öğretmenlere ruh sağlığı ve nörogelişim konusunda eğitim verilmesi, ailelere ebeveyn danışmanlığı sağlanması ve sosyal destek mekanizmalarının güçlendirilmesi gerekmektedir.
- Çocukların ruh sağlığını desteklemek amacıyla, beslenme yetersizliklerinin yol açabileceği stres, dikkat dağınıklığı ve duygusal sorunları azaltmak için her öğrenciye okulda ücretsiz bir öğün sağlanması önemli bir gerekliliktir.
- Çocuklar için okulda güvenli çevre; fiziksel, psikososyal ve hijyenik risklerin en aza indirildiği, çocukların kendilerini güvende hissettikleri, sağlıklı gelişimlerini destekleyen ve acil durumlara hazırlıklı bir ortamı ifade eder. Bu ortamın sürdürülebilir biçimde sağlanabilmesi için gerekli meslek gruplarının istihdamı büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda, 2010 yılında düzenlenen ilk Okul Sağlığı Sempozyumu'nun "**Her Okula Bir Hemşire**" sloganını güçlü bir şekilde yeniden vurguluyoruz.
- Okul sağlığı alanında hizmetlerin etkin ve sürdürülebilir biçimde yürütülebilmesi için bu alanda uzmanlaşmış nitelikli insan gücünün yetiştirilmesi ve sayısının artırılması gerekmektedir.
- Akran zorbalığı, ihmal ve istismar; çocuk ve ergenlerin ruhsal, sosyal ve akademik gelişimini olumsuz etkileyen ve erken fark edilmediğinde kalıcı sonuçlara yol açabilen önemli halk sağlığı sorunlarıdır. Bunun yanı sıra artan akademik baskı, çocuklarda kaygı ve tükenmişliği artırmakta; bu noktada psikolojik dayanıklılık en önemli koruyucu etken olarak öne çıkmaktadır.
- Ergenlik döneminde tütün ve madde kullanımı giderek daha erken yaşlarda başlamaktadır. Beyin gelişiminin devam ettiği bu dönemde bağımlılık riski artmakta; akran etkisi, sosyal medya maruziyeti ve olumsuz çocukluk deneyimleri bu riski daha da güçlendirmektedir.

- Günümüzde yalnızca madde bağımlılıkları değil, teknoloji kullanımının yaygınlaşmasıyla birlikte oyun, internet ve sosyal medya gibi davranışsal bağımlılıklar da hızla artmaktadır. Bu bağımlılıklar; bireysel, ailesel ve çevresel faktörlerin etkisiyle gelişmekte, düşük sosyoekonomik düzey, aile içi sorunlar ve zayıf sosyal destek önemli risk oluşturmaktadır.
- Davranışsal bağımlılıklar çoğu zaman “normal gelişim davranışı” olarak algılandığı için fark edilmesi gecikebilmektedir. Oysa bu süreçte çocuklar; duygulardan kaçınma, sosyal izolasyonun gizlenmesi ve dış onaya bağımlı kimlik gelişimi gibi görünmeyen risklerle karşı karşıya kalmaktadır. Bu nedenle en etkili yaklaşım yasaklayıcı değil; duygu düzenleme becerilerini geliştiren, aile bağlarını güçlendiren, sağlıklı sınırlar koyan ve alternatif ödül sistemleri sunan önleyici yaklaşımlardır.
- Akran zorbalığı ve dijital ortamlarda karşılaşılabilecekleri tehlikelere karşı çocuk ve gençlerin korunması açısından problem çözme ve yardım isteme becerilerinin güçlendirilmesi kritik öneme sahiptir. Dijital alanda ise tamamen yasaklayıcı yaklaşımlar yerine denetleyici ve yönlendirici stratejilerin benimsenmesi gerekmektedir. Bu kapsamda, çocukların sosyal medya kullanımı ebeveyn gözetimiyle sınırlandırılmalı; dijital güvenlik ve erişim kontrolü (örneğin cihaz şifreleme engeli ve yaşa uygun hesap düzenlemeleri) dengeli ve koruyucu bir yaklaşımla ele alınmalıdır.
- Okul temelli programlar bütün ve madde kullanımını önlemede etkili olmakla birlikte yalnızca bilgi vermeye dayalı yaklaşımlar yetersizdir. Tüm öğrencileri kapsayan, risk gruplarını hedefleyen ve kullanan bireyleri içeren üç katmanlı bir koruma sistemi; okul, aile, toplum ve sağlık hizmetlerinin iş birliği içinde yürütülmesini gerektirmektedir.
- Halk sağlığı yaklaşımında bağımlılıkla mücadele; birincil koruma (başlamayı önleme), ikincil koruma (riskli bireyleri belirleme) ve üçüncül koruma (tedavi ve rehabilitasyon) basamaklarını içermektedir. Temel hedef, tedaviden önce bireylerin psikososyal dayanıklılığını artırmaktır.
- Ergenlik döneminde intihar düşüncesi ve girişimleri artış göstermektedir. Bu nedenle erken uyarı işaretlerinin fark edilmesi ve zamanında müdahale edilmesi hayati önem taşımaktadır. Genç intiharlarının önlenmesi; birey, aile, okul ve toplum düzeyinde çok sektörlü ve çok katmanlı stratejilerin uygulanmasını gerektirir. Bu programların etkinliği için izleme ve değerlendirme süreçlerinin de güçlü şekilde işletilmesi gerekmektedir.
- Gençlerin kendine zarar verme amacıyla kullanabilecekleri araçlara erişiminin azaltılması, silahlanma süreçlerinin etkin yasal düzenlemelerle sınırlandırılması, kayıt altına alınması ve kontrolünün sağlanması, koruyucu halk sağlığı politikalarının önemli bileşenleri olmak zorundadır.

- Medyanın intihar haberlerini kamuoyuna sunarken, intiharı özendirici etkilerden kaçınarak sorumlu habercilik ilkeleri doğrultusunda koruyucu ve duyarlı bir dil kullanması büyük önem taşımaktadır.
- Ruhsal sorunu olan bireylerin sağlık bilgi sistemlerinde kayıtlı olması ve bunun yaşam boyu taşınacağı algısı, kişilerin hizmet arama davranışını olumsuz etkileyebilmektedir. Bu nedenle sağlık bilgi sistemlerinde gizlilik ve güveni artıracak düzenlemelerin yapılması önemlidir.
- Çocuk ve ergenlere yönelik psikososyal destek hizmetleri ücretsiz, damgalamayı önleyici ve kolay erişilebilir biçimde sunulmalıdır.
- Okul sağlığı hizmetlerinin sürdürülebilir ve etkili biçimde sunulabilmesi için finansal ve lojistik engellerin giderilmesine yönelik bakanlık düzeyinde kapsamlı organizasyonların geliştirilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda, Sağlık Bakanlığı merkez teşkilatı bünyesinde Okul Sağlığı Daire Başkanlığı'nın kurulması, süreçlerin daha etkin ve koordineli yürütülmesine katkı sağlayacaktır.

Saygılarımızla.

SEMPOZYUM DÜZENLEME KURULU